

N°. 11.

Birmdeenâ 13. Merz

1867.

Cefschsemmes sinnas.

No Pehterburgas. Pehterburgas awisès raksta tà: No Kandias ta sinna nahuse, la Turku Pascha Serfer Effendi no Kandias us Konstantinopeli aisgahjis ar tahdeem Kandeeschu wehstneefem, lo ar warru tur salassijis; dšted, la jau effoht ar teem pahrgahjis Konstantinopelê. Drihs dširdefim, lo schee laudis darrihs, woi tee no muamedaneeschu warras-darbeem peespeesti, wissu darrihs, lo schee pawehl, jeb tee buhs tahbi schurki, las nelaunesehs sawu kristitu wahrdu ar to apgahnicht, la tee sawu braktu padohmu warmahleem isstahstihis.

No Moskawas raksta, la no Tschkendes, Uratebes un Dsufakas, tà arri no dauds Kirgisu pulkeem buhschoht nahkt wehstneeki, las eeschoht us Pehterburgu, augstam Keiseram sawu padohschanohs apleezinaht.

No Rjewas raksta, la wallara-puffes gubernijas wissi ispijschanahs-darbi effoht pabeigti un semneeki tur nahloſchâ waffarâ paleefoht pilnigi gruntineeki pahr tahm winneem peedallitahm semnehm. Tilkai lahdaſ pahri muischâs Rjewas gubernija schis darbs wehl ne-effoht pabeigts.

Ahrsemmes sinnas.

No Wahyssemes. Berlinê Seemet-Wahyssemes leelâ runnas-deenâ wehl nelâ naw tikluschi weenâ prahtâ, tà beedribas grunts-liffumus nodibbinaht. Un pahr to naw jabrihnahs wis, jo wezs fallams wahrds fallta: „Bil dauds galwu, til dauds prahtu.“ Laudis tē lohpa no wissahm walstehm un wissahm schahm walstehm naw wis weenadas wajadibbas; tas wifs gruntigi apspreeschams un no-

swerrams, lai pehzak nebuhtu janoscheblo. Wehs tē sawas lappâs gan newarram eelikt wissas tahs farunnaschanahs, lo tē tee lohpa fanakluschee lungi turra, — jo to gan tahs mums derretu? — tomehr zerram, la ar laitu winneem isdohsees derrigus padohmus atrast un tahdus liffumus zelt, ar lahdeem wianni wissi warrehs meerâ buht. Neweena walste tur tà neturrahhs saweenoschanas padohmam pretti, tà Hannovere. Sinnams, paschi tahs walstes laudis gan ne tà, tà wiannu wezzais lehniasch un scha draugi, las wissas sawas trefnas weetas pasaudejuschi. Pat schinni leelâ runnas-deenâ wiannu subhtihis pahrmeschanas turejis, la wianni tà teefoht turreti, tà pabebrni un la schahdaſ un tahdaſ leetâs Pruhſchu waldischana winneem dilti pahri darroht. Us to Pruhſchu ministeru presidente runnajiſ pretti un atteizis, la ne-effoht pareiſi tà dohmahnt un runnahnt to, las nebuht ne-effoht pateefiba. Wiannu lehniasch pats effoht pee wissa tas wainigais, las ar nelahdu labbu faderreschanu ne-effoht meerâ hijis, un wehl taggad pat, tad jau no gohda un trohna nozelt, wehl negribboht ar Pruhſcheem meeru derreht un tihlojohnt ar spihiti un ar atreeschchanu to panahkt. Bet tamehr winsch meeru nemettoht, tamehr arr' wianna mantu newarroht ischekirt un winnam atdoht. Kapahz tad runnatais pats, las jau daschas nebbefas tē dšihwojohnt, pee wianna (Bismarka) nepegahjis, jo tad jau deesgan flaidri buhtu dabbujis sinnaht, kapehz ar winneem taggad tà noteefoht. Sa wiannu lehnineene Maria wehl Pruhſchu walste dšihwojohnt, tas tal deesgan flaidri parahdoht, la wianni Pruhſcheem wissu labbu uttizzohnt. Bet tad wianna tē Marienburgâ dšihwojohnt, tad tal Pruhſchu waldischana to newar-

robt pakaut, la pee winnas sapulzejahs tahdi wihri, las laudis prett scho waldischanu us dumpi stubbina un tapeh; winneem waijadsejis majoru Trenki preeksch winnas azzihm sanemt un aiswest. Sa winna negribboht tahdas leetas redseht, tad lai nedsihwojoht Marienburgâ un t. pr. — Hannoverei tahdâ buhschanâ, la taggad, japaleefoht lihds 1mo Oktober f. g. un pehz scha laika tee dabbuschoht beedribas likumus un haudischoht wiffas tahs teefas un wakkas, las zitteem Pruhfchu pawalstneekem. Senn jau wiini buhtu labbakâ kabrtâ bijuschi, preeksch pascha ta karrâ-laika, bet kehniensch Georgis ar sawu stihwu prabtu ween effoht wainigs, la tâ nenotizzis. Wiasch, laut wiffu papreeksch warrejis sinnaht, la notilschoht, effoht prett Pruhfscheem sabeedropees ar Augustenburgas erzogu un zitteem, — laut gan Pruhfschi wairâl no wiina nepagehrejuschi, la til to: lai tas apnemmas weenu paschu gaddu Pruhfscheem pretti nezeltées. Tadeht nu, las pehzal notizzis, tas tal winneem newarrejis nekahds brihnumus buht, jo to jau papreeksch deesgan labbi sinnajuschi. Ko tad tahdâ wihse Pruhfschi warrejuschi darriht, tad winnu paschu semmi breefmas draudejuschas? Woi teem bijis gaidiht, kamehr Ghshtreikefchu Kroati atnahf Berliné un tē la uswarretaji dsihwo til ilgi kamehr teem patihf? Pehz karrâ daschas walstes nahluschas pee Pruhfscheem labbinates un teiluschas, la winnas nemas til kauri ne-effoht dohmajuschas, un gribbejuschas sawâ krehflâ palikt. Bet Pruhfschi tahdus johlus neprohtoht, tee sinnoht, las tad jabarra. Kad Hannoveres wehstneeks scheshlojotees, la winnu wangneeki us ahrsemmi westi zeetumâ, tad tas arr' nelo newarroht lihdsseht tapeh; la paschâ Hannoveré nekahdas zikkabeles ne-effoht. Sinnaht, la nu taggad Pruhfschi Hannoveré waldoht la uswarretaji, — lai gan arri la draugi, tomehr stingri — lihds 1mai Oktober deenai. Bet lai tee fungi paschi fargotees, la tahdâ wihse Pruhfschus nekaitinajohht, jo tad tee fajustu, ko Pruhfschi eespeh; — Tâ Bismarks runnais un wiffi klautaji teiluschi, la tâ pareisi runnahts.

No Ghshtreiku walstes. Ghshtreiku keisers 28ta Februari (12ta Merz) aisbrauzis us Ungaru semmi, tur 2 neddelas palikschoht. Tur wiasch gan neween wiffu krobna deenestneeku swehrestibas sanemfchoht, bet arri lilschotees fewi krobnetees par Ungaru semmes kehniau. Lihds ar keiseru arri wiffi Ungaru ministeri faradduschees Pestes pilsehtâ un Ungareem lohti patizzis, la keisers ar winnu ministeru presidenti Andraffi lohpâ brauzis weends rattos. Steiguschees fungi un laudis no wiffahm mallahm keiseru skattitees un to ar leelu gawilfeschani sanemt. Wiffas pilsehtâs, tur keisers zauri brauzis, bijuschi leeli preeki. Jo wairal tais abbas pilsehtâs Pest un Ofen, tur wallarâs flaiti uggunajuschi. Turretas firnigas runnas keiseram par apfweizinaschanu un keisers laipnigt atbildedams, teem fazjizis, la winnu laime un preeks effoht arri winna gohds un laime un

la wiasch us preekschu no wiffas firâs ruhpeschotees paher winnu lablleschanu gahdabt.

Wehl no Ghshtreiku walstes. Tas par keisera fleptawu apfuhdsehts strohderis Pust, paher to jau preekschajâ Nri. stabstijam — las, la sinnaht, irr wakkâ palaisht, taggad apfuhdsejis to kapteinu Palmeri, un pagebroht no ta flahdes-atlibdsinaschanu par to, la wiasch til ilgu laiku newainigi zeetis.

No Italias. Italias landagâ waldischanas padohms effoht paturejis wirfrotu. — Italias waldischanai jau effoht trihs karrâ-luggi juhrâ pee Kandias, bet buhschoht wehl wairal suhtih, lai wiini arr' buhtu gattawi, ja pawaffarâ tur kahds darbs gadditohs, la wiffa pasaulé jau papreeksch fluddinajohht. — Garibaldi ar sawu padohmu un runnahm teeloht Florenzé lohti uesteikts un zeenihts. Zeela stabstischana Staleescheem paher saweem rasbaineekem, no la taggad nekur drohichiba ne-effoht. Kehniensch effoht aisbrauzis us Mailandi un tur winnam us semmehm effoht muischa, tur wallarâs isbrauzoht. Winnam effoht labbi firgi un daschu reis winna pawaddonu saldati paleefoht kahdu puhs juhdst winnam pakkatâ. Tâ nu kahdâ wallarâ brauzoht, winnam dewini laupitaji uskrittuschi, un tad wiasch pats bijis bes eerohtscheem, tad waijadsejis no teem ispirktees. Kad pawaddoni atjahjuschi, tad jau laupitaji senn bijuschi isklibduschi un ne-effoht ne-pehdas useetas. Bittas sinnaht attal stabsta, la tee til bijuschi tahdi darba-laudis, kam darba fruhst un tee ar sawahm gaudahm kehniinu apstahjuschi. Kalaribias teesâ laupitaji kahdu lohti baggatu muischneehu motwehruschchi un no ta par ispirkschanas-malku pagebroht 1 mill. 200,000 lites. Ap paschu Rohmu effoht jo bailiga dsihwe; tur neweens turrigals zilweks nedrihstohht tablu ais wahrteem aiseet. Bilweli, las nespeh; pagehretu ispirkschanas-naudu mal-sahht, teel nolauti. Ta ta waldischana, las nespeh; tahdus elles-prautus sawaldihht! — Wiffa Italiâ taggad tiffai diwas waldischanas ween irr un tomehr tur starp tahm abbahm leela nesatizziba un jufschana. Rohmas pastes waldischana nekahdas grabmatas nepeenemmoht no Italias kehnia semmehm, ned arri usnemmohtes grabmatas us turreni suhtihht. Ihpaschi grabmatas ar naudu un zittahm mantahm neteeloht Rohmâ us posti pretti nemtas. Baireeschu kehniaam nesenn tur tâ gaddijees, la waijadsejis pahri simts frankus suhtihht us Perugia, bet poste nenehmuse pretti un tam waijadsejis isribloht ihpaschu nesseju, las lai to naudu aisness. Tapat zittadas grabmatas, las neteet tuhlin aismalkatas, paleefoht atpakkat un no kehnia walsts atnahluschas grabmatas paleef turpat poste, bes la tiffu peesuhittas teem, kam tahs rakkitas. Sinnaht, la tas pawalstneekem par leelu flahdi un reebamu. Tahdâ waldischana tal newarr laudihm buht nihka un patihkama, bet paleef jo reebiga, — tâ to jau aifceenas tur redj un dsihd.

No Englandes. Engländer, là jau dsirde-
jusch, taggad tabs leelatas ruhpes bija par saweem
Fehneescheem, kas Ibru-semme us dumpi sazeblu-
schees, tihko Ibru-semmi no Englandes waltis at-
raut nohst. Bet kad wiffas scho dumpineeku darrif-
chanas pahrluhte, tad nemas newarr saprast, ko schee
lautini eedohmajuschees isdarricht, kad teem wiffa
firdiba un farra sapraschana truhst. Tee sawu tral-
lofchanu eesahlfusch, là par spehli ween; jo là las-
sam, wianu pulks katrà weeta arween bijis dauds
leelaks, nekà Engländereschu polizejas-saldatu, un to-
mehr neso newarrejuschi isdarricht un saldati arween
daschàs weetas tohs pahrspehjuschi, teem dauds farra
waijadsibas atnehmuschi un paschus sawangojuschi.
Starp schabdeem sawangoteem atrohdootes arr daschi
waddoni paschi, kam nur gan bahrgs sohbs gaidams.
Leelakjās Ibru-semmes pilsehtās atkal effoht pil-
nigs meers un tur wehl dumpineeki usturrotees kal-
nòs, tur teem subtschoht leelgabbalus wirsù, kas
tohs no turrenes gon isdshschocht ahra un pahrs-
pehschoht. Ta nelaimè arr nemas til leela ne-effoht,
là pa awisehm isbrehts; nekur ne-effoht notikfuschas
tahdas sleplawibas un warras-darbi, ko warroht pee-
minneht. Laupitaju darbi til effoht pasrahdati pee
tahdahm bekkeru bohdehm, kur tee isfalkufchee brih-
wibas farra-wihri eelausufchees pehz sawas deenischas
pahrtiklas un pee tahdeem, kam farra eerohtschi un
tahdus atnehmuschi tee dumpineeki, kam nekahdi ee-
rohtschi ne-effoht bijusch. Sinnams, tahdà wihse
daschs affinains stribdis jau warrejis iszeltees starp
teem, kam tahdi eerohtschi peederreja un atkal starp
teem, kas tohs gribbeja dabbuht. Tadeht schi Feh-
neeschu dumpofchanahs effoht bijuse tillai seepju bur-
bulis, kas pa nakti sazeblees un tàpat pa nakti is-
schkibdis, jo zitti laudis ne-effoht teem palihgà gab-
juschi un waldischana teem kreetu mahzibu dewufe.

24tã Februari notiffa leela nelaimè tai dsellu-zetta
starp Huddersfield un Bradford pilsehtahm. Rinda
no Huddersfieldes nahldama netahk no Bradfordes
eebrauzã tunneli (kalmagangi) un tur us reis ap-
stahjabs. Lokomotives waddons, gribbedams to
wainu ismelleht, nokahpa un gahja appalsch maschi-
nas raudsiht, kur ta waina. Pa tam nahza weena
skrehjeju rinda no lihds pilsehtas un ar leelu spehku
dewahs tunneli eelschã apstahjuschi maschinai wirsù.
Schi sabraufschanahs bijuse warren breefmiga: Loko-
motives weddejs us weetas tilka fadausihhts, 10 lihds
12 reisneeki breefmigt sadraggati un dauds zitti ee-
mainoti.

No Spanijas. Spaneeschu waldischana ar
latru deenu paleef fihwala prett saweem pawalstnee-
keem. Taggad pat effoht pawehleschanu islaidufe,
pehz kurras wiffus tahdus, kas nepareisas sinnas is-
daudsina, buhs farra-teesai nodohht un noschaut.

No Turku wolstes schoreis nekas dauds naw
stahstams. Tur nekas naw labbaks palizzis, bet eet
sawu nemeera-zettu us preeschu. Turku waldischana

no wiffahm puffedm teel speesta, labbalu taisnibu
kristiteem pawalstneekem isdoht un tomehr ta falkoht, ka
leelakas wakkas un brihwibas teem doht nemas ne-
effoht waijadsigs. Tas irr til dauds, là: Turki ne-
mas newarr saprast, tadeht kristiteem, ko winni par
netizzigeem turr, buhs tahdas paschas teefas un wak-
kas dabbuht, là winneem, teem tizzigeem. Bet, warr-
buht, ka Turku waldischana, ja ta wehl pee laika
neapdohmahs, kas tai pee sawa meera waijadsigs,
few paschai ribhtes greesihhs. Teiz, ka jau wiffap-
lahrt tas nemeera-ugguns paleefoht leelaks.

No Bucharas. Is Persijas us Konstantino-
peli pahrnahlfuschas sinnas, kas apleezina, ka Bu-
charas farra-spehls, no emira pascha waddihts, ne-
tahk no Samarkandes tizzis kauts un pawiffam us-
warrehts no Kreewu farra-pulkeem, ko generalis Ro-
manowskis waddijis. Buchareem stahde leela notil-
kufe un no teem atlikfuschem ahtri behgdameem far-
ra-wihreem emirs pats tizzis lihds aisrauts. Ka schi
kaufchanahs bijuse tahda, us ko Buchareeschu wairs
nedriht pretti zeltees, kas sajuhtams pee ta, ka pehz
tahs kaufchanahs dauds subtsiti wehstneeki pee Kreewu
generata nahlfusch, un sohlijusch pawiffam padohtees,
lai til meeru nowehlejoht. Generalis teem meeru
apsohlijis, kad wianu emirs nemas wairs ne-eejaul-
schotees to muamedaneeschu tizzibas leetas, kas tur irr
Buchara un tomehr Kreewu pawalstneeki; ka stipru
galwofchanu dohschoht us to, ka Kreewu andelei pil-
nigu brihwibu wehlehs Bucharu semme un ja tuhlin
pawiffam wakkà atlaidschoht tohs 200,000 muame-
daneeschu wehrgus, kas Buchara un kas pa leelakai
dakkat effoht no Persijas. — Tad wehl ohtra sinna

No Turkestanas tahda: Buchara effoht dum-
pis iszehlees prett paschu emiru jeb walbineeku. Pa-
walstneeki dumpi sazeblusch, tadeht, ka emirs pehbeja
kaufchanã uswarrehts. Tas scheem wiffaem leelaks
par leelu kaunu buht. Salka, ka emiris nesinnajis
zittu ko darriht, ka behgt us Karschi pilsehtu, kur
farra-spehku salaffijis un ar to gahjis us Bucharu
dumpineekem wirsù, bet jau zetta pats tizzis nokauts.
Ja tas wifs pilnigi tà buhs teefa, tad jau driht
leelas leetas dsirdesim no schi katta.

No Seemet-Amerikas. No turrenes schim
brihscham dauds sinnas naw nahlfuschas. Salka,
ka stipri darbojotees waltis parradus lihdsinadami,
tà ka isgahjuschã Februar mehnesi ween 12½ mil-
lionus dollaru parradu pamasinajusch. Neegeri no-
stattijuschees, là baltee zilweki darra, arri nodohma-
juschi paschi sawu ihpaschu sapulzeschanohs turreht.
— Seemet-Amerikaneeschu sawu kongressi jeb leelo waltis
runnas-deenu atstahjuschi us tahdu laiku un norunnaju-
schi Mai mehnesito atkal eesahlt; arri presidentã sub-
dribu atstahjuschi lihds tam pascham laikam. Tad
nu tahdu laiku pahr wianu stribdehm neso nedirdehm.

No Mexikas. No turrenes arween tabs sin-
nas nahk, ko ihsti newarr tizzehht; tapehz arri negal-
wojam, woi schoreis taisniba, ko stahsta weena sinna

tà: Keisers Maximilians 21mâ Februari ar 10,000 farra-wihreem stahwoht pee Kvetotaros. Republikaneets Eskobedo taiffjees winna pulkeem krist wirsü un ohtrs, Diaz wahrda, taiffjees uskrist galwas-pilssehtai Meksikai. Ohtra sinna, drufzin wehlaka, stahsta tà: Meksikas konsulis no San Franzisko sinnojis, ka republikaneescheem (Iuaristeem) Meksikas pilssehta jau effoht rohlâ.

No Pehterburgas. Pehterburgas behrses awisê lassam to sinna, ka pee schahs reijas 5 procentu bikketu usbewu islohsechanas, kahds Iweres gubernijas semneets, wahrda Roslow, effoht dabujis to ohtru leelako winnesti, prohti, 75,000 rubkus. Tâ tab winnam rohlâ irr bijuse ta bikkete ser. 7059 № 17, kam schinni reisê ta winnefte krittuse.

No Franzijas. Parihse stipri teel strahdahts pee tahs leelahs pasales prezzu un flunstes-leetu israhdischanas ehtas, ka tai wiffas daktas libds Imo April buhtu gattawas. Italiai un Spaniai effoht masal ruhmes, ne lâ tahm wajjaga un tahs subdotees, ka Gstreikeescheem preelsch sawahm maschinahm effoht wairak ruhmes, nelâ pehz mehra peenahfotees. Ungareem arri effoht sawa ihpascha nodakta. Taggad nu effoht jau pa wehlü, leelaku ruhmi eegahdaht preelsch teem, kam wajjaga. — No Englandes te wisswairak sanahloht preelsch israhdischanas un arri no Amerikas deesgan dauds nahloht. Pascha tai dahrsâ eetaisoht Kihneeschu kaffejas trahteri tur ihstenu Kihnas tehju no ihsteneem Kihnas porzellanu traukeem dohschoht un dsimti Kihneeschi, wihreeschi un feeweeschi weefus apdeeneschocht. 300 jaunus Kihneeschu dahmas preelsch tam jau effoht atreisojuschas.

No Englandes. Schinni paschâ Ari. jau lassam pahr to, kahdas nelaimes us Englandes dseluzelkeem mehds notikt; te stahstisim atkal pahr weenu jo breefmigu, kas arri nupat notikiuse. Winna nedelâ tai nakti no ohtrdeenus us treschdeenu Kumberlandes daktâ kahda mantu-rindai turu pee Klifstones tai zekâ us Londoni saluhsa weena asse, zaur lo isgabje no fleedehm un palikka stahwoht, pee ka fajulschana bij warren leela. Weenam waggonam bij biffshales eelschâ un ohtram sahls, kurreus abbus uslaida us ohtrahm fleedehm tà, ka wiss zekschs palikka aistaishtis. Ihsu brihdi pehz tam pa ohtrahm fleedehm nahza zitta mantu-rinda, un kad neweens zilweks ne-eeprahtojahs to apturreht, tad tas ar warru fkehja teem stahwedameem waggoneem wirsü, zaur to tad tas biffshaktu pulwera waggons aisdeggahs un sprahga ar tahdu warrenu trohlfni, ka 20 jubdes wissaplahrt itt lâ semmes-tribzeschana bij fajuhstama. Lokomotivees waddons azzu-mirklî breefmigu gallu dabujia, waggoni tikka tahdu prohjam aiskweesti un sahza degt, — ihf fakloht, ispohtischanas breefmas bij tahdas, kahdas ilgi nebij redsetas un

pussseptitas stundas pagahja, lamehr abbejas fleedes padarrija swabbadas.

Leelajs pijohlu spehleschanas meisters Ole Bull.

„Musihkis lâ jubras wilni schahz un ruh,
Ka putnisch dseed, lâ bittite seedos dubz,
Gan zilwelam firdi falausch,
Gan affaras azzis tam sprausch.“

„Pijohle,“ kas gan nepashts to instrumenti ar 4 seidehm un garru kallu, un lo ar fiddel-boghgeni pahri-raudams spehle ir sehns gohwis gannidams un laut kahds musikants frohgâ jeb schenki; bet pijohle un pijohle un spehleschana un spehleschana — zit tur starpibas! Sinnams, musihka pasinnejs tikkai sinnahs saprast un labbu no flakta musihka ischkirt! Bittadi flannehs „jandalis“ un „zaurais schehns,“ lo frohgâ jeb semneeku kahsâs Wallineeschos wehl spehle, un zittadi jau pijohle flannehs, lo pilssehta musikants raus „frankfehfi“ jeb „lendleri“ spehledams, bet johtschu zittadi wehl wissu-leelee pijohlu spehletaji spehle — musihka pasinnejeem.

Preelsch 30 gaddem atpaktat dsihwoja Wahzsemme tas wissu-leelakajs pijohlu spehletajs, kas libds tam bij redsehts, kam wahrds bija Paganini, un jaw fenn sawu dsihwes-zektu nospehlejis — semmesflehpi snausch libds leelam augschamzelschanas-rihtam. Nule ohtris tas Paganini Ciropa zehlees, kas wehl gandrihs pahr Paganini — spehleschanâ eet. Scho pijohlu spehleschanas meisteru nosauz: Ole Bull, kas Norwehgeeschu semme — Bergenes pilssehtâ — tanni 5tâ Februari 1810 dsimmis, tad nu taggad 57 gaddus wezs. Winna wezzaki bijuschî apteekeri Bergenes pilssehtâ. Ole Bull, 4 gaddus wezs behrns buhdams, jaw us pijohli, lo tam kahds raddineeks schinkojis — wiffas meldinas un dantschus, lo tas dsirdeja us eelu jeb basnizâ spehlejamus — warreja paktat spehleht, un 7 gaddus wezs tas jaw zittu musikantu pullâ bija atrohnams labbi gruhstus stikkus spehlejam. Winna tehws gribbeja, lai tas par mahzitaju studeere un nodewa tadeht to us augstu fkhlu Kristianjas pilssehtâ. Ilgi nebija, tad winsch atraddahs atkal pilssehtâ musihka kohri par direktori (musihka wal dneeku) un kad winsch bija sawu studeereschanu beidsis, tad tas reisoja us Wahzsemmi to leelu musihka meisteru Spohri dsirdeht un no turrenes us Sprantschu semmi, fur tam laimes pukkite sahla seedeht un tas leelu maktu naudas fasphelejis, gahja us sawu tehws-semmi, us Norwehgeru semmi, atpaktat tanni 1850tâ gaddâ. Tur gaddu palizzis, tad bewahs us leelu Amerikas semmes daktu, fur tas atkal sawu flunsti pijohlu spehleschanâ rahdidams dauds naudas faspheleja, lâ tas no tahs leelu semmes-gabalu no 125 tuhst. puhru-weetahm pirka un tur no sawas tehwischtas aizinaja laudis, lai tur eetu usmestees us dsihwi, tur Norwehgeeschu koloniju dib-

binadams. Arri bija laudis, kas tur aisgabja un fabrikus, dselsu-zekku u. cetaisija un ta leelu andeli dsinna, libds ir pehdigi atkal wiffa winna manta zaur nelaimi wehja gabja ta, ka atkal waijadseja Ameriku atstahst un us Giropu nahst. Tad nu Ole Bull waijadseja atkal no jauna ar sawu pijohli pelnitees, jo Deews tam nebija spreedis us zittadu wihsti sawu maisi ehst. Ta tad nu schis leelais pijohktu spehleschanas meisteris atkal Wahsemmi apreisjoja spehlebams un arri par jauneem Sahneem pehrn Leepaja un pehz ir us Selgawu, Ribgu un tablat Kreewu-semme brauzis sawu skunsti rahdidams; bet arri effoht spehletajs la spehletajs, kas zaur sawu spehleschanu zilwekeem firdis aisgrabhj un katram, kas to spehlejamu dsird un kam firds mihtsta la willa, newilltoht azzis affaras spihd un dahrgu preeku juht ta la ir uppe tektoht apstahjahs klausitees un ir putnisch, ir lagsdigalla krubma pohgahst nostahjahs un dohmigi us schi leela meistera spehleschanu klausahs. Wannim kahds lungs, kas arri Leepaja Ole Bull spehleschanu dsirdejis un kas nebija nebuht musihka leels prattejs — bet tal sinnaja teikt: „Nudeen, tas spehle warreni, kas newifs ween zilweku raudaschanai, waideschanai un smeeschanaai passat taifa us sawu pijohli, bet arri la putni dseed, la suns reij un la strautinisch burbule un la awots tschurkst un juhras wilai schahz un ruhz un bittite seedus nesdama dseed un duhz.“ Bet sinnams, ta la labbam plahwejam labbi noseeta isfapte un labbam malkas-zirtejam affa un labba zirwa waijaga, tapat arri Ole Bullam effoht dikti teizamas un labbas pijohles. Weena pijohle tam effoht, kas jau 300 gaddus skaita un kas no Paganini rohsahm nahtoht, jo prohti nelaila Paganina brahlis schim tahs pijohles schinsojis, kas negantigi kohschi un smukti isstrahdatas un kam arri warrena tohne; jo pee pijohlehm irr tapat la pee wihna, jo wezs wihns, jo tas stipraks un smeekigaks un jo wezras un labbas eespehletas pijohles, johtschu skaidri tahs skann un jo dahrgas tahs malka. Tad wehl ohtras pijohles Ole Bullam effoht, ko tas no ta leela Stalias pijohlu taistaja un passinneja Tarisi, kas katrai pijohlei no usskattischanas ween warroht gaddus un to taistaja wahrdu pateikt — par 12 tuhst. frankeem pirzis. Schis arri warreni un skaidri skannoht, la ko dsirdeht esfoht schi leela meistera rohsas. Nu, kamdeht es tew, lassitajs mihtais, no schi leela meistera stabstiju? Woi tad gribbu, lai tu arri tohpi leels musikants?! To ne! Tu — es un wehl dauds fimts zitti libds ar mums — newarr ne pa puffi pee schi leela meistera stahst; jo wisseem naw tas musihka gars, nedf tas spehls. Schi eespehschana nahst no augscheenes un irr Deewa augsta dahwana un tohp tillai rettejam no schehlastibas pasneegta; bet to — til to — gribbeju tewim, mihtais tautas brahli, aufis eetschulsteht: Gffi pats musihka kohpejs un zeenitajs, un palihdsti teem, kas pehz musihka un dseesmahm

dsennahs! Lai spehle un singe tawi dehli un meitas, tawi kalpi un kalpones wakkas laifos un tawi ganni lai kohle la masais Dahwids lohpus gannidams, jo musihkis un dseemas eelihgsmo firdi un aisdenn taunas dohmas un atgahdina zilwekus pee nahlameem debbes preekem; jo tauta, kas dseddahst un spehleht proht, ta irr laimiga tauta!!

Al, musihkis, tu gars no augsta spehka, Wirs semmes pee mums faldi nolaides!!
Tew dsirdoht firds til gauhsam lehtin lehta,
Tu til par rohschu lejahm liddinees.
Kas tewi miht, tam faldais meers irr mahjas,
Tas fewim schait un tur jau preekus krahjahs!!

G. F. S.

Par wezzeem laifeem.

I.
Dsirdeju jaunektus lohses wilschanas laika behdajotees, la buhschoht drihs lohse jawell un jashkirahs, zittam no mihtas feewas, zittam no tehwa un mahtes, no raddeem, draugeem un passihstameem un ja-aiseet tablu sweschumâ.

Dsirdeju weztehmu 1789 dsimmuschu, kas jaunektus pahrrunnaja fazzidams, tahs behdas, kas taggad effoht, tahs effoht dauds weeglalas ne la wezza laika, kad sahka nekruhtus nemt no Widssemmes. Weztehms atminn wehl tohs laikus, kad no Widssemmes pirmee nekruhti nemti un la tad irr darrijuschy tanni laika. Wirsch fakka: taggad, ja ne agrak, tad tal jau kahdu mehnesi sinn, kad buhs nekruhtu nemschana. Bet pirmos laifos tas ta nebij. Til muischu waldineeki to dabbuja sinnahst. Un kad tas laifs peenahza, tad tiffa teefas wihreem usdohts, la katram bij jaluhko brangi kehreji un tad weena nakti wiffi bij jafakerr, zil waijadfigs. Ja us reisu nedabbuja, zil waijadseja, tad pehz bij grubti dabbuht. So tad wiffi isbehdsa no mahjahm lauka. Tas kerschanas laifs usnahza la kahds slasda walgs, ko neweens nesinnaja. Toreis daschadi isdewahs tanni nakti, kas us tam bij nolitta. Tad teefas-wihri ar saweem palihgeem dewahs us turreen, fur sinnaja brangus puischus wai wihrus, kas til wezsuma deht wehl geldeja. Tur nonahtsuchi teefas-wihri apstahdinaja waktis ap durwim un lohgeem un ar zitteem gabja eescha. Tad gan warr saprast, kahdi warras darbi toreis notilluschy. Bittus willuschy no gultas appaschas lauka, zittus no krahfnes wirsus semme, zittus is krahfnes lauka. Dascham gan laimejees isbehgt. Ja kerschanas laifs gaddijeek labba laika, kad wehl filts bij, tad gan behgteem nelas nelaiteja. Bet kad seema bija, tad deesgan grubti klahjees teem, kas dabbujuschy isbehgt. Ka minneju, wairal nakti notiffa ta kerschana, kad laudis jau bij nokehrbuschees. Kas tad neapkehrbrees isbehdsa seemas laika, tee arr irr dauds sawu laizigu muischu ahtri pawaddijuschy un daschi ta nosaldejuschees, la us wiffu laizigu muischu bij japaleel par nabbageem.

Toreis bij nekruchteem tas labbums, tad isbehgt ween dabbuja, wai lai pee paschas nodohschanas durwin, tad strahpeht nebij brijw. To laiku jaunaki wibri nedrihsteja wis eet pee nekruchte weschanas. So til libds ta trubla ween no teem ihstajeem, tad bij weddeji preelscha, kas nemas nebij us tam dohmajuschi, neds fataisijuschees, neds wihrs seewai ar Deewu fazzijis, dohmabams: nesinn, wai wairs schinni pasaulē redsefmees. Un tomehr toreis jau nebij tā taggad. Kad tilka nodohs, tad jau tilpat bij schirts us wissu laizigu muhschu. To jau neweens nesinnaja, ta saldats gramatu rakstistu fawejem. Restis ween kahds pehz 25 gaddu deenesta wehl atnahza. Taggad warr katru mehnesi ar gramatahm farunnatees un deenests nau til grubts tā toreis bij. Toreis arr' gan dauds netaisni tilka darrihts. Schē gribbu peemineht par weenu wihru, kas netaisni darrija, kahdu labbumu tas peenahza. Es pats ar fawahm azzim to redseju un ar fawahm auzim dsirdeju. (Tā weztehws mannim, tam rakstitajam stabstija.)

Tas notikka G. . . . s muishas walsti. Weenu reis kehrejeem nebij laimejees, til dauds sadabbuht, zil waijadseja west preelsch nodohschanas. So wissi stipri puifchi bij isbehgusch no mahjahm. Bij jabrauz tapat ar nepilnibu pee nodohschanas. Weens teefas-wihrs isdarrija tā tanni deenā, kad brauzā no muishas probjam. Wiasch eet brankusi, fur brandwihnu tezzina un falla weenam wihram, lai nahf kahdu gabbalu pawaddiht. Wihrs eet libds. Kad kahdu gabbalu braukusch, tad teefas-wihrs falla us to kalpu, lai til fehshotees us wesumu wirsu un turflaht nosalka, kurreem duhschoht winnu walteht. Gan nu wihrs gauschi luhdsabs, bet tas nelo nelihdsaja. Tad wiasch pehzat gauschi raudaja un fazzija, kad buhtu tā fataisijees tā tee zitti un atstahjis seewu un behrnus ar Deewu, tad ta firds til gauschi nefahpetu. Nabbahsiam jau nebija neweens tihrs frellis, to muggurā wilti. Kas to weetu redsejis, fur brandwihnu tezzina un to darbu, tas gan sinahs, kahds frellis branluhscha strahdneekem muggurā. Un tas wihrs tal tilka nodohs.

Teefas-wihrs dohmaja, ta muishas waldischanai pa prahtam isdarrijis zaur to, ta wissus nekruchte us reisu bija nodewis. Bet wihram stipri wihlahs. Muishas waldischanai turprehti par scho leetu bij leela errastiba, jo tas wihrs, kas zaur wiltu saldats bija nodohs, muishai bija gauschi ustizjams. Par to, ta bes winnas sinas un til netaisni bija darrijis, muishas waldischana wairs scho teefas-wihru negribbeja ne dsirdeht ne redseht, bet apnehmahs tā darriht tā stahw rakstihst: „ar kahdu mehru juhs mehrojat, tils jums atmehrohts.“ Un tā arri notikka. Dhtrā gaddā, kad atkal bij dohshana, to neweens wehl nesinnaja tā muishas waldischana, schis minnehts wihrs tilka pastellehts zaur wiltibu, ta lai tiltu rohlā muishas waldischanai. Wiasch brauz

us muishu, bet nesinn wis, kahds billeris nu buhs jadsere un affurajt tahdu paschu dabbuja dsert, tā bija dewis augschā minnetam wihram. Mans wihrs tā nahf, tā eet pee muishas waldischanas. Muishas waldischana fanemim un leel appalsch waktihm, kamehr sakehra zittus un tad tilka aishwests un nodohs un palikka pallala seewa un behrni un mahja bes galwineeka. Tad nu katrs warrehs apdohmabt, kurri laiki gan bij tee labbafee: tā taggad noteel jeb tā toreis notizzis. *Kahl Kr. . . . t.*

Jannu zeitungu

Wahzu wallodā ar wahrdu „Rigaer Blätter,“ fur bilde arri klacht ir peeliktas, esmu pahru mehneschu atpallak eefahjis islaist diwreis par neddeku. Tur eefschā ir wifadās awischu sinas un bes tam arri jaunās sinas par semmeskohpshanu, par maschinehm, jaunahm gudroschanahm un t. j. pr. Par gaddu no 1ma Janwara libds 31mam Dezembrim 4 rubl., no 1ma Aprila libds 31mam Dezembrim 3 rubl., no 1ma Juli libds 31mam Dezembrim 2 rubl., no 1ma Aprila libds 30ta Juni 1 rubl. — Par peefuhstichanu newifs jamalka par fewi.

Sugo Braunschweig, mahzitais,

Latweeschu mehneschraftu „Draugs un Beedris“ apgabdatais, Rihgā, Nikolai-eelā № 31 fehtnamma.

Grahmatu sinna.

Gāder lunga gramatu bohde, Rihgā, irr dabbujama **Pahrtaru gramata** ar Dr. M. Luttera mase **kattissi** — lam klacht peelikta ta jauna kristischanas gramatina.

Malka: pshnā wahlā 10 un beesā wahlā 15 kap. f.

Atbilde.

A—D. Gr. Man schinni leetā nelahda darrihchana wairs naw, — isdarraates ar to wainigo. Ja gribbat kuhdeht, es ne-esmu tam pretti. *E. Plates*

Undeles-sinnas.

Rihgā, 9ta Merz. (Us kehres.) Laiks isturrahš fants pee pufristena wehja, — schodeen stipr sneegs snigga. Undele til tā mehrena. Ein ni malkaja: par krohna 51 rub., par fr. gaischeem 52 rub., par fr. balteem 54 rub., par puil krohna 53 rub., gaischeem 54 rub., balteem 56 rub., par smalteem puil krohna 56 rub., gaischeem 57 rub., balteem 72 1/2 rub., par zins krohna 58 rub., par gaischeem 64 1/2 rub., balteem 66 rub., par bralka 47 rub., par puil bralka 49 rub., gaischeem 50 rub., par dreiband 37 rub., par hofs dreiband 40 rub., balteem 43 rub., par Wids. dreiband prischeem 37 rub., par puil 39 rub. — par birkawu. Sehjamās linnu-fehllas malkaja 9 rub. 50 kap. par muzzu.

Sihla andele. Puhrs lweeschu malkaja 4 rub. 30 libds 50 kap., puhrs rubsu 2 rub. 35 kap., puhrs meeschu 2 rub. 10 kap., puhrs auzu 1 rub. 25 kap. Sahls un silke 8 pec ta pascha tirgus. Us tirgus usturra prezjes arri naw dauds zittadu tirgu dabbujuschas. Pohds fweesta malkaja 4 rub. 80 kap. libds 5 rub., pohds juhtu galas 2 rub. 50 kap., puhrs lweeschu miltu 4 rub. 50 kap. libds 5 rub.

Raudas tirgus. Walsis banla billetes 78 1/2 rub., Wids. usfalkamas kihlu-gramatas 98 rub., neusfalkamas 89 rub., kursmemes usfalkamas kihlu-gramatas 97 rub., 5 procentu usdewu billetes no 1mas leeneschanas 109 rub., no ohtras leeneschanas 104 rub. un Rihgas-Dinaburgas dselsu-zeffa atzijas 112 rub.

Atbildedams redaktehrs A. Leitan.

Sluddinaschanas.

No Dsehrbenes pils-muischas walsis waldischanas teel sinnams darrihtis wisseem teem pee schabs walsis peederrigeem, turri us passehm dshwo, lai nemm wehra:

1) Kurfsch nepeenessihs lihfs 23scho April f. g. sawas un sawas familijas krusama-sihmes no ta mahzitaja, tur eet pee wallariinu, wezzuma-sihmes, teem winna peederriga passe ne tiks isdohla, nedf peestellata.

2) Tapat arri tee tahdi us passehm dshwodami laudis lihfs schim sawas krobna un walsis malfaschanas tillat arweem gabda galla irr malfajuschi, bei taggda tursch gabda eefahstuma ne eemalfahs, tahdeem pehz listumeem arri passe ne tiks isdohla.

Dsehrbenes pils muischa tai 31. Januari 1867. Walsis wezzalais: Fahn Samuel. Strihwers: Danje Kurme.

Wanna „Drauga un Beeda“ Merz mehnescha grahmata irr jau ahra. Braun schweig.

Zaur scheem raksteem teel sinnamu darrihtis, ta Rubjenes flimneeku namma no lma Avri la f. g. melahdi flimneeki wair s netiks us emti. Un tad turpat flimneeku usnemshana un ahrsteshana beigfees, tad ta mahja, turra lihfs schim flimneelus ahrstaja, irr pahrdohdama. Ras scho mahju gribbetu pirkt, tas lai usdohdohs Wirkenes muischa, Rubjenes basn. draudse, pee barona leelunga Georg von Engelhardt.

Ar scheem raksteem darru sinnamu, ta Mahlpils draudse Lushcha mahja esmu cetaitjis jaunu bohdi, tur pahrdohschu dajshadas prezzes par lehtu tirgu un ar rittigu swarru. Arri pehrwes te pahrdohdu, ta ittin lobbu loschinelli un anilini. Lushju pee mannis nahlt pirkt. L. Riaulen. 2

Wolmaré.

Wisseem manna nelaita nomirruscha wihra andeles draugeem un pashstameem darru sinnamu, ta es, winna atroine, ar Deewa palihgu no 4. scht mehnescha tai wezza weeta, appalsch wezza wahra „H. H. Heinrichs“ to pashstamu andelt, pawissam ar pehrwechm un wihneem, ta ar dajschu dajshadahm sibilam leetahm tahlat wehdu un lushju man wezza usitizibu schlintohit un ar sawahm pirschanahm labprahit apmelleht. Labbas prezzes, lehtafu malfu un labbu apdeeneshanu apshola pee sawas andeles eefahstshanas

Elisabeth Heinrichs.

Englischu
auschannu deegu magaschne
pee siwes,

Wislainus ee-audamu dsijas no fabrika wehpuma.

No Jurgeem 1867 tee 12 werstes no Rihgas pee Jelgawas schoffejas tee Dblaines meschalunga muischas lauki us renti teel isdohli. Ras grihb renteht, lai turpat peeteizahs pee meschalunga

**Rihgas
Damp-kaulu-miltu
fabrikis**

darra sinnamu, ta nu atfal no lma Merz meh. d. weena muzza kaulu miltu, 7 1/2 puddi tihra swarra 8 rub. un weens maifs no 7 1/2 puddeem tihra swarra ar wissu maifu 8 rub. 25 lap. f. malfa. Maifi un muzzas teel tad aipalkat nemti, tad winni eelsch 14 deenahm (no tahs deenas rehti-noht, kad schohs no fabrika nemm) weffelt teel fabrikis atweist un tad malfahs par maifu 40 lap. un per muzzu 25 lap. f. 2

Karl Kr. Schmidt.

Semmeskohpejeem

sinnamu darru par to, ta es esmu ar Lihwes-muischas waldischanu falihzis, to turenas gipfa weenigu pahrdohschanu te usnehmis un taggab tillat pee mannim un Lihwesmuischa seo daudslahrtigi par lohti labbu preefsch semmes gipfoschonu isflawetu gipfi dabhuhs pirkt. — Lihfs ubdenti nahls walka, es apstelleschanas arri us Jelgawu, Keepaju, Wentspilli, Pehrnamu, Reh-weli un jittahm weetahm peenemschu un ihfa laita ispiditschu; tadeht lushju arri man pee laita sinnamu darriht, tam un zil irr wajshdfigs.

Apstelleschanas peenemm manna tantori Rihga pee zshlu-wahritem un manna eljes fabrikis, Lohrnatalina.

Karl Kr. Schmidt.

Saulas muischa pee Pehrnavas irr labbi
fehklas = kartuppeli
par 1 rubli puhra dabujami 3

Labbi dihgofschus
fehklas = wihkus
pahrdohd Man & Co. 8
Sinder-eela N 2.

Zeefas sehgetus

labbus un lehtus warr dabhuht pee sudraba la-leja Wolmaré. 3

Lushcha mahja

Mahlpils draudse sawa jauna bohde pahrdohdu taffeju, zigorinus, sibrapu, tehju, pihpes, zeppures, pohgas, nashus, schujamus deebinus, papihru, tinti, lahrtawas, fahli un filkes, lenjes, eemautus, dselsi preefsch raggawahm, tabatu, ziggarus, beggotu, Mostawas miltus, sehwellohzinus, ischabatas, Alfnauklas un wehl jittas prezzes par lehtu tirgu un ar rittigu swarru un mehru.

Arri dajshadas pehrwes, loschinelli, anilini, alunu, indigo, bruhnas sables un wehl jittas pehrwes par Rihgas zennu. Scho sinu lahdams lushju pee mannim nahlt pirkt.

L. Riaulen.

Labbu feenu, attahlu, salmus un pellowas pahrdohd Annes-muischa pee Solitudes.

Stolbes muischas waldischana darra sinnamu, ta Stolbes muischas allu warr dabhuht Behsis pee C. Fricke lunga. 2

Lee fabedroti wahju dischleru un stuhlmakeru meisteri Rihga darra sinnamu sawu pahrdohschanas weetu, to nosauz

beedribas mehbelu magasina,

talku-un smilichu-eelu stuhri, Karpowa mahja Nr. 5. Te warr dabhuht wissadas mehbeles, ta: gutas, lumodes, galbus, krehflus, flapjus un t. pr. par lehtu tirgu un ar to appalwofshanu, ta darbs irr labs un stips. 3

Preefsch Lohdes muischas, Lehburgas basnijas draudse, teel no Jurgeem f. g. meffelt deensta weens tutschers, weens dahrsneeks un weena fehlscha, lam labbas leezibas un las arri probht wahzisti jeb kreewisti runnahit

Wahju-smehri no wissadahm fortehm, abdu- un sahbatu-smehri un sehwellohzini dabujami pee 3 Frommhold, kalku-eela Nr. 10 pee jelta palawa.

Naudas papihrus,

las labbi rentes nefs, ta: Prämien-Anleihe (usdewes papihrus) no pirmas un ohtras islahschanas, krobna Bankbilletes, Inscripiones, Widsemmes un Kursemmes Pfandbriewes, pehrt un pahrdohd pehz latra saika wehrtibas sawa tantori Rihga, salen-eela, Londones trakteeri, ap-palfsheja tahsché

C. S. Salzmann.

Laudihm us semmehm te sinnamu darru, ta pee mannis warr dabhuht wissadas dahrsafaku fehklas, ta: kahpostu-, kahlu-, burkanu-, beeschu-, zigorinu-, pehter-sifku-, salatu-, rutku-, rahzenu-, gurku-, fihpolu-, perros, puppu-, sirnu-, lohpu-rahzenu-, ic. un wissadu putku-fehklas par lehtu tirgu.

Wissas tahs fehklas irr prishas un ihstas, no pahrdeweja pahcha isprohwetas un tadeht par winnu pilnigu dihgshanu galwoju. 1

Dahrsneeks C. W. Schoch, us weishu dambja N 9.

Lohdes-muischa, Lehburgas draudse, irr lohpi us renti dabujami; rentineeks warr patz arri lah-das 10 gohwis lihfs nemt. Klachtalas sinas isdohs Lohdes-muischas rentineeks. 2

Ischakilles muischa teel weena pufsmuischa, las 3 werstes no dselsu-zella statfona, ar 150 puhru-weetahm tihuma-semmes un 170 puhru-weetahm plawu no Jurgeem f. g. us renti isdohla. 1

Wallas kreife un Jaun Gulbenes muischa teel no Jurgeem 1867. g. flauzamas gohwis us renti isdohlas; klachtalas sinas turpat pee muischas waldischanas. 1